

Posudek bakalářské práce:

Josef Kavka, Debata kolem reformy francouzských univerzit (2007-2010), bakalářská práce IMS FSV UK 2010, 77 str.

Rozsáhlá (co do počtu stran spíše magisterská než bakalářská) práce na mimořádně zajímavé aktuální téma budí samozřejmě veliký zájem posuzovatele. Její četba však budí rozpaky, případně zmatek. O čem vlastně je tato práce a na jaké bázi je napsána? "Práce si klade za cíl vystihnout jádro polemiky u témat, které (sic!) byly (sic!) nejvíce diskutované (sic!) v odborných časopisech *Le Débat*, *Commentaire*, *Esprit* a v několika dalších akademických publikacích." (s.3) Odmyslíme-li si pravopisné chyby a spolkneme-li otázku, do jaké míry jsou zmíněné tři časopisy "odborné" (nebo snad "intelektuální, vzdělánecké atd.?"?), čteme dále: "V následujících pěti kapitolách jsou kvalitativně analyzovány názory na nejdiskutovanější témata: příčiny akademického protestního hnutí v letním semestru 2008/2009, způsob hodnocení vědy a vědců..." Jde tedy o debatu jako takovou nebo o příčiny protestního hnutí? Zdánlivě triviální otázka je pro pochopení textu, následujícího za anotací, vpravdě fatální.

Práce sestává z úvodu, obsahujícího zhodnocení literatury, charakteristiku primárních i sekundárních zdrojů a vysvětlení metodologie a cíle práce. Následuje šest kapitol: o francouzském universitním systému a jeho reformách po r. 2000, o podstatě a příčinách protestního hnutí, o hodnocení vědy a výzkumu, o universitní samosprávě, o diagnostice stavu univerzit a jejich roli ve společnosti a konečně kapitola o (univerzitní - JP) autonomii. Následuje závěr, summary, seznam použité literatury (resp. "zdrojů") a seznam zkratk. Připojen je protokol bakalářského zadání, nikoliv však elektronická verze práce.

Názvy kapitol nasvědčují spíše popisu stavu, problémů a reformy francouzského školství, nikoliv však již analýze debaty o nich. A přece autor na prvé stránce úvodu tvrdí: "Tématem naší práce je právě tato debata." A myslí to vážně: jeho práce je pak pokusem o "sjednocení" obou tematických okruhů. Pokusem nikoliv problémů prostým.

Ve "zhodnocení literatury" autor říká: "Primárními zdroji, na jejichž základě jsme analysovali debatu, jsou články z předních intelektuálních francouzských časopisů ...." (s.6) K nim autor přidává též "vládní dokumenty" a poté tuto pestrou směs, vybranou podle míry zajímavosti jednotlivých textů z hlediska autora, člení "podle jejich vztahu k vládním reformám a podle způsobu argumentace do sedmi skupin" (s.7) Do "sekundárních zdrojů" (moc by mne zajímalo, co si pod tím mám představit?) autor zařazuje "oficiální stránky státních hodnotících institucí AERES, ANR, CNU, na kterých lze nalézt informace, objasňující některé argumenty aktérů debaty." (s.7) Dále sem řadí oficiální stránky některých protestních akademických organizací, "několik článků z *Le Monde*" atd. V čem spočívá rozdíl "primárních" a "sekundárních" zdrojů autor nevyzradí. Obě je pestrá, subjektivně vybraná směska publicistických textů. Je pravda, že mezi "sekundární" zdroje autor zařadil i skupinu "publikací o současném terciálním školství a výzkumu", z nichž pro autorovo téma by byla nejvýznamnější Vergerova, případně Minotova syntéza universitních dějin - když však procházíme poznámkový aparát práce, zjistíme, že z nich autor prakticky nečerpal (tuším tři odkazy na statistiky u Vergera, Minot nezmíněn...) I "fakta" tedy autor čerpal z aktuální publicistiky - pochopitelně s odpovídajícími důsledky.

Jak (jakým metodickým postupem) autor hodlá "zprostředkovat českému čtenáři debatu o reformách"? "Formou přehledové stati s prvky kvalitativní analýzy debaty". (s.13) K tomu autor ještě podotýká, že "Klasická analýza diskursu, založená na kvantitativním zhodnocení textů, byla nad rámec naší práce, proto debatu analyzujeme kvalitativně." (tamtéž). Proč tomu tak je, není vysvětleno. Co ale pro autora znamená "kvalitativní analýza"? A co je "klasická analýza diskursu"? Má tato práce vůbec nějakou metodu?

Autor si vybrané články rozdělil dle charakteru, který jim subjektivně přisoudil a pak s nimi pracoval tak, že z nich vybíral (a pečlivě uváděl v odkazovém aparátu) dílčí tvrzení, která se tematicky hodila do jednotlivých výše jmenovaných kapitol. Vznikla pestrá, v podstatě velmi čtivá směska ve stylu: "ten říká to a ten zas ono". Relevance tezí, soudů, faktických tvrzení tu byla "ověřována" jen tím, co o věci řekl někdo jiný z autorem vybraných intelektuálů, politiků (i oni

však mohou být intelektuály), institucí nebo serverů. Naprosté nesmysly se tu mísí s brilantními postřehy nebo vtipnými persiflážemi (krásná parafráze textu Grégoire Chamayou na s. 36 zaslouží potlesk vědeckých davů). Záplava nadhozených (neprozkoumaných) závažných témat je tak velká, že namnoze přetéká z jedné kapitoly do druhé - tematické hráze ji nezadrží. Co chybí, je utřídění a hierarchisace témat, analýza jejich závažnosti pro diskutující, pro redakce jednotlivých časopisů i pro francouzskou akademickou a politickou veřejnost.

Po stránce metodologické nežádám po autorovi "diskursivní analýzu". Stačila by mi standardní frekvenční analýza článků se zkoumanou tematikou ve vybraných periodikách - a pokud možno i v denních listech, případně vyhodnocení chronologického přehledu vládních vystoupení. Na nějaké metodologii (např. "new cultural history" nebo teorie komunikace, případně různé "klasické" mediální analýzy) by rozbor ovšem založen být měl. Nejde přitom ani tak o to, kdo má věcně pravdu a v čem (to by byl námět na rozsáhlou disertaci a ne bakalářskou práci, nehledě na to, že ona "pravda" mnohdy není jednoznačně přiřknutelná), ale spíše jaké argumentační figury, jaké postoje, jaké kreativně vytvářené nebo naopak "příjemné" strachy a obavy byly a jsou ve hře, jak se argumentačně zachází se slibovanými benefity.

I když nemá smysl ověřovat samu fakticitu, lze z takové analýzy tisku zjistit, jaký je stav myslí autorů i cílených čtenářů zkoumaných publikací. Jsou to pohodlní levicoví svěřenci státu, obávající se liberalisace nebo nezávislá inteligence, obávající se zotročení samosprávami do autonomie a svobody "vyhnaných" universit? Jsou to francouzští peciválové nebo frankofonní obyvatelé globální vesnice? Jaké jsou - v textech nabízené - motivace jednotlivých skupin a co vypovídají o objektivním i subjektivním stavu francouzské inteligence, veřejnosti, establishmentu? A především: k jakým závěrům (pilný) autor dospěl? Text, který je tu nabízen jako závěr, není facit, tedy shrnutí autorových zjištění a interpretací, nýbrž jen rekapitulace jeho zkoumání. Práce končí do ztracena a nepřináší nic než "pestrou paletu vzdušných atrakcí", abych citoval Bohumila Hrabala. Na kvalifikační bakalářskou práci, která má ověřit autorovu schopnost samostatného kritického myšlení a zvládnutí základních řemeslných postupů na proseminární úrovni, je to tristně málo.

Nechci být zlý, ale obávám se, že nezanedbatelnou část uvedených defektů (ovšem ne třeba vydávání Harvardovy university za "Harvardskou" - s. 11 a jiné "perly") má na svědomí ne právě příkladná práce školitele, resp. vedoucího bakalářského semináře. Pod prací je však podepsán autor. Podle mého názoru by měl práci napsat znovu a líp. Dejme mu však (u vědomí jeho odvahy, dobré volby tématu i značného objemu textů, které přečetl a "novinářsky" vytěžil) šanci, aby práci obhájl jako dobrou.

Prof. dr. Jiří Pešek

Praha 9. 6. 2010